GEMEENTE ENSCHEDE

MEMO

Datum: 12 juni 2022

Aan: College van B&W, gemeenteraad

Afschrift: Directeurenberaad, Controllersberaad

Van: Sigrid ten Heuvel, Ralph Meijers

Onderwerp: Meicirculaire 2023 gemeentefonds

In deze memo worden de resultaten van de meicirculaire 2023 uitgewerkt voor de jaren 2023 e.v.

Resultaat
De doorrekening van de meicirculaire 2023 levert het volgende positieve resultaat op:

Omschrijving (x 1.000 euro)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand gemeentefonds meicirculaire 2023	456.181	474.463	495.015	480.976	492.021
Stand gemeentefonds decembercirculaire 2022	440.531	461.276	475.720	465.847	466.175
Bruto mutatie	**15.650**	**13.187**	**19.295**	**15.129**	**25.846**
Taakmutaties meicirculaire 2023	-7.479	-5.904	-7.662	-2.877	-2.807
Resultaat meicirculaire 2023	**8.171**	**7.282**	**11.633**	**12.251**	**23.040**

Het positieve resultaat ontstaat doordat het accres aanzienlijk hoger is dan was opgenomen Dit komt grotendeels door de volgende ontwikkelingen:

- Een hoger accres door een hogere vergoeding voor loon- en prijscompensatie (LPO) door:
    - de gestegen lonen en inflatie die leiden tot hogere indexaties vanaf 2023. Deze hogere LPO was al voorzien vanuit de Voorjaarsnota van het rijk.
    - Ook is nog een extra vergoeding door het rijk uitgekeerd voor de hoger LPO over 2022. Normaliter worden de LPO vastgezet in de meicirculaire. Vorig jaar zijn de lonen en prijzen na mei 2022 echter fors gestegen waarvoor de gemeente nu deels wordt gecompenseerd. De compensatie is uiteindelijk met € 127 miljoen euro aanzienlijk lager dan de eerder door het rijk geraamde € 300 miljoen.
- Een hoger accres door aanpassing van het volumedeel voor 2027 e.v. Zie hiervoor de extra toelichting op de ontwikkeling van de rijksmiddelen verderop in deze memo. Overigens is voor 2023-2025 het volume van het accres vastgezet waardoor de gemeente niet trap-op gaat met de hogere rijksuitgaven.
- Aanpassing in hoeveelheden maatstaven (zoals o.a. de WOZ-waarden en bijstandsontvangers).

- Voor 2023 is ook nog sprake van een geringe korting vanuit het plafond BTW-compensatiefonds. Over 2022 hebben de gemeenten meer afgerekend dan waarmee het rijk rekening had gehouden waardoor het plafond is overschreden.

Het positieve resultaat voor 2023 is verwerkt in de 1e Tussenrapportage 2023. Het resultaat voor 2023 e.v. is verwerkt in het middelenkader van de Zomernota 2023.

Ontwikkelingen rijksmiddelen
Ten tijde van het regeerakkoord heeft het kabinet een structurele uitname uit het gemeentefonds vanaf 2026 gedaan van zo'n € 4 miljard. Daarbij heeft ze aangekondigd dat zij vanaf 2026 een nieuwe financieringssystematiek wil invoeren. Daarin zou onder andere de trap-op en trap-af systematiek met de rijksuitgaven komen te vervallen. Ook zou het eigen belastinggebied voor gemeenten worden vergroot. Doordat het rijk op deze onderwerpen nog onvoldoende stappen had gezet, is in de septembercirculaire 2022 een bijdrage van € 1 miljard toegevoegd aan het accres voor 2026 en is de invoering uitgesteld naar 2027. In deze meicirculaire 2023 heeft het kabinet besloten om de € 1 miljard structureel toe te voegen aan het gemeentefonds waardoor deze ook vanaf 2027 doorloopt. Per saldo komen gemeenten daarmee echter nog steeds € 3 miljard tekort. Voor Enschede vertaalt zich dat naar een bedrag van omstreeks € 30 miljoen per jaar.

Aanvullend heeft het rijk melding gedaan hoe ze de nieuwe financieringssystematiek vorm willen geven. Het rijk steekt er daarbij op in om het gemeentefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de prijsindex bbp. Daarmee bewegen gemeenten dus niet meer trap-op en trap-af met het uitgaveniveau van het rijk zelf maar met de omvang van de economie. Het rijk meent hiermee een stabiele, solide en duurzame financiële basis te bieden aan gemeenten. De gereserveerde budgetten hiervoor (slechts € 150 miljoen voor 2027 en € 300 miljoen voor 2028) zijn echter niet ruim te noemen. Aanvullend zien gemeenten hierin een groot risico gerelateerd aan vergrijzing. Als gevolg van stijgende zorgkosten door vergrijzing zou het uitgaveniveau van het rijk de komende jaren naar verwachting stijgen. Gemeenten zouden daarmee ook meer budget krijgen, dat ook nodig is voor de eigen kostenstijging gerelateerd aan vergrijzing. Deze koppeling wordt nu echter losgelaten. Sterker nog, als gevolg van vergrijzing zou de omvang van de economie kunnen dalen waardoor gemeenten volgens de nieuwe volume-indexatie wellicht zelfs gekort zouden kunnen worden. Dit risico wordt vanuit de VNG met het rijk besproken.

Per saldo is dus nog steeds sprake van een enorme uitname door het rijk uit het gemeentefonds vanaf 2026 en aanvullende risico's in het meerjarenbeeld. Het rijk heeft nog geen duidelijkheid verschaft over de mogelijke oplossing hiervoor zoals bijvoorbeeld via de vergroting van het lokale belastinggebied. Daarnaast is ook de opschalingskorting niet afgeschaft door het rijk. Voor Enschede betekent dit dat de korting van ruim € 11 miljoen vanaf 2026 nog steeds begroot moet worden.

Taakmutaties
In het resultaat zijn opgenomen de nieuwe taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen alsook de nodige mutaties op bestaande uitkeringen. In de onderstaande tabel zijn deze opgenomen:

Omschrijving (x 1.000 euro)	2023	2024	2025	2026	2027
Nieuwe taakmutaties en uitkeringen:					
Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	27	27	27	27	27
Werkdrukverlaging jeugdbescherming	-118				
Flankerend beleid energiearmoede	722				
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	577				
Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief)			1.159	1.159	1.159
Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp Wmo			1.019	1.019	1.019
Herinvoering eigen bijdrage Wmo				-2.311	-2.311
Suppletie-uitkering bommenregeling	313				
Taal voor ontheemden uit Oekraïne	105				
Begeleiding jongeren naar werk	287				
Nationaal Actieplan Dakloosheid	1.284				
Jeugdhulp aan kinderen in AZC	32	16	16	16	16
Mutatie bestaande taakmutaties en uitkeringen:					
Compensatieregeling Voogdij 18+	-348				
Voorschoolse educatie	18	7	7	7	7
Loon- en prijsbijstelling 2023 Voogdij 18+	594	594	594		
Loon- en prijsbijstelling Participatie	97	101	107		
Handhaving energielabel C kantoren	3	3	3	-3	-3
Jeugdzorg		1.112	1.100		
Loon- en prijsbijstelling 2023 AP Jeugdhulp		951	565		
Combinatiefunctionaris	-724	-724	-724	-724	-724
Wet Goed Verhuurderschap	109				
Einde lening inburgeringsplichtig	25				
Leerlingenvervoer Oekraïne	150				
Bodembescherming	400				
Maatschappelijke begeleiding statushouders	73				
Loon- en prijsbijstelling 2023 Participatie	1.503	1.457	1.427	1.324	1.253
Loon- en prijsbijstelling 2023 Bescherm wonen	2.434	2.435	2.436	2.437	2.437
Maatschappelijke opvang	-47	-24	-24	-24	-24
Armoedebestrijding kinderen	0	-12	-12	-12	-12
Voorschoolse voorziening peuters	-24	-24	-24	-24	-24
Vrouwenopvang	-15	-15	-15	-14	-14
Totaal	**7.479**	**5.904**	**7.662**	**2.877**	**2.807**

Toelichting op de nieuwe uitkeringen:

- Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag: de gemeente ontvangt een vergoeding voor extra kosten die deze wet met zich meebrengt.
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming: eenmalig wordt € 10 miljoen euro overgeheveld naar het ministerie van justitie en veiligheid om de werkdruk en daarmee de lange wachtlijnen bij de jeugdbescherming aan te pakken.
- Flankerend beleid energiearmoede: in totaal wordt € 50 miljoen uitgekeerd via het gemeentefonds voor de verwachte extra inzet bij de gemeente op vroegsignalering en mogelijk extra beroep op bijzondere bijstand.
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden: via het gemeentefonds wordt € 40 miljoen euro verdeeld als investering van betere dienstverlening door gemeente op het gebied van armoede en schulden. Deze middelen zijn door het rijk structureel toegezegd maar het rijk heeft niet aangegeven wanneer de middelen voor 2024 e.v. worden verdeeld.
- Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief): de gemeente ontvangt structureel middelen ter compensatie van de gestegen kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief voor de Wmo.
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp Wmo en herinvoering eigen bijdrage Wmo: vanaf 2025 vervalt het abonnementstarief en wordt deze vervangen door een inkomensafhankelijke eigen bijdrage vanaf 2026.
- Suppletie-uitkering bommenregeling: de gemeente ontvangt de uitkering die aansluit bij het genomen raadsbesluit hiervoor.
- Taal voor ontheemden uit Oekraïne: het budget is beschikbaar gesteld om een hogere arbeidsparticipatie te stimuleren door een betere taalkennis.
- Begeleiding jongeren naar werk: elke arbeidsregio ontvangt budget voor de coördinatie van de regionale aanpak jeugdwerkloosheid, het ondersteunen naar werk van kwetsbare aankomsten mbo-gediplomeerden en het ondersteunen naar werk van voortijdig schoolverlaters.
- Nationaal Actieplan Dakloosheid: het budget wordt verdeeld over de centrumgemeenten en verdeelt conform het objectieve verdeelmodel voor maatschappelijke opvang.
- Jeugdhulp aan kinderen in AZC: de gemeente ontvangt een bijdrage voor de gemaakte kosten in 2022.

Toelichting bestaande uitkeringen:

- Jeugdzorg: Het rijk voegt heeft voor 2024 en 2025 de budgetten conform het advies van de commissie van wijzen toegevoegd. Voor 2024 laat het rijk de extra besparing vervallen.
- Combinatiefunctionaris: deze decentralisatie-uitkering is vervangen door de brede specifieke uitkering (SPUK) ten behoeve van sport- en beweegstimulering, het bevorderen van cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering en het versterken van de sociale basis 2023-2026.
- Wet goed verhuurderschap: de gemeente ontvangt middelen voor de invoering en uitvoering van deze wet.
- Einde lening inburgeringsplicht: de gemeente ontvangt budget voor inburgeraars die hun budget heen uitgeput maar nog wel inburgeringsplichtig zijn.
- Bodembescherming: het budget is een tegemoetkoming in de kosten van het ambtelijk apparaat die de taken vanuit de Wet bodembescherming uitvoert.

Er worden diverse toevoegingen gedaan aan de budgetten voor het Sociaal domein voor loon- en prijsbijstelling. De overige mutaties komen voort uit actualisatie van de onderliggende maatstaven.

Overige mededelingen
Het rijk eindigt de circulaire met een aantal mededelingen waarvan de volgende voor Enschede van belang zijn:

- Het restant van het budget voor de energietoelage 2023 is niet opgenomen in deze circulaire omdat de juridische grondslag niet is geregeld. Dat laatste zorgt er ook voor dat de toelage niet via de algemene uitkeringen maar in de septembercirculaire 2023 verdeeld gaat worden als decentralisatie-uitkering.
- De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel Beschermd wonen wordt uitgesteld tot 1 januari 2025.